

SUZHOU İPEK MÜZESİ / SUZHOU SILK MUSEUM

Öznur AYDIN¹

Özet

Suzhou İpek Müzesi, Çinin en önemli ipek dokumalarının yer aldığı ve sergilen-
diği bir müzedir. 1981–1991 yılı arasında Prof. Ms. Qian Xiaoping ve ekibi tara-
findan müze içinde bulunan Shang, Zhòu, Han, Sui, Tang, Song, Yuan, Ming, Qing
hanedanlarına ait ipekli dokumaların bakımları ve onarımlarını sağlanmıştır. 1991
yılında açılan Müze 8320 m²'lik alanda Kuzey Pagoda Tapınağının batısında yer
almaktadır. Müze içinde 80 adet geleneksel ipek dokuma tezgâhı, çeşitli hanedan-
lara ait 320 ipek örneği ve 30 adet tarihi ipek kumaş, 350 adet tarihi giysi, yelpaze
ve modern ipek örnekleri çeşitli sergi salonlarında bulunan teşhirlerde ve kültürel
holde değişik etkinliklerle sunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Suzhou Müzesi, İpek, Dut yaprağı, İpek Böceği, Kumaş Do-
kumacılığı.

Abstract

Suzhou Silk Museum is unique in its kind in China. It is opened in 1991 with the
appeal from Prof. Qian Xiaoping, founder of the museum in 1981. Located at the
Beisita Pagoda beauty spot, the museum is elegant in design and rich in contents.
Covering an area of 8,320 square meters, Suzhou Silk Museum demonstrates the
entire process from mulberry planting, silkworm breeding, silk reeling, fabric we-
aving to finished garments. The text also aims at the conservation of silk relics and
their reproduction.

Key words: Suzhou Museum, Silk, Mulberry, Silk Worm, Cloth Weaving

I-GİRİŞ

Şanghai'da (Çin) Suzhou Silk Museum isimli bir ipekli dokuma müzesi bulun-
maktadır: Geleneksel Çin ipeği ve ipek dokumalar hakkında bilgi veren bu müze
gerek Çin tekstili, gerekse ipek dokumacılığı bakımından önemli bir müzedir.

1991 yılında Prof. Ms. Qian Xiaoping tarafından kurulan müze yerli ve yabancı-
ların dikkatini çekmektedir. Bu makalenin amacı ipek ipliğinden yapılmış kumaşla-
rın korunup saklanması hakkında bilgiler vermek, adı geçen müzeyi tanıtmaktır.

1- Yrd. Doç. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü
Öğretim Üyesi- 07087-Kampüs- Antalya, oznuraydin69@gmail.com

II- MÜZENİN KURULMA AMACI VE BU ALANDA YAPILAN İLK ÇALIŞMALAR

Müzenin kurulması, 15.yüzyıla ait ve kaybolma noktasına gelmiş ipek kumaş parçalarının, eski üretim tekniklerinin kurtarılması adına Prof. Ms. Qian Xiaoping tarafından projelendirilmesi ile başlamıştır. Müzenin kurulması için gösterdiği büyük çaba tam on yıllık süreci kapsamaktadır. On yıllık süreç içinde aşırı nem ve dış etkenlerden çok yıpranmış eski Çin ipek dokumaları kurtarılmıştır. Kutsal ipek emanetlerinin² buldukları durumda korunması çok zordu, gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde bu tekstilleri ulaştırmak için de çok hızlı bir şekilde kurutulup, nemleri alınmıştır. Daha sonra tarihi ipek dokumaları, kumaş parçaları ve kostümlerin teknik çözümlenmeleri yapıp orijinallerine uygun şekilde dokunmaları sağlanmıştır.

Suzhou İpek Müzesinin kuruluşunun esas amacı da budur. Ayrıca Çin hanedanına ait birçok kostümlerin, diğer ulusal tarih müzeleriyle yapılan ortak çalışmalar sonucunda, orijinallerinin benzerleri dokunmuştur. Tabii ki ulusal değerlerin korunması adına yapılan bu çalışmalar birçok ödülü de beraberinde getirmiş, Kutsal emanetler bürosu tarafından da onurlandırılmıştır.

Günümüzde Suzhou Müzesi: Eski ipek dokumalarının yeniden canlandırılması, Çin işlemlerinin merkezi konumuna gelerek Çin geleneksel kültürüne ve Çin müzecilik anlayışına çok büyük katkı sağlamıştır.

Suzhou İpek Müzesi'nin ilk kurucusu ve yöneticisi Prof. Ms. Qian Xiaoping'dir. Kendisi aynı zamanda kutsal ipek emanetlerinin de merkezi olan bu müzenin ve ipek üretim merkezinin de başkanıdır ve Suzhou Fen Bilimleri Derneğinin başkan yardımcılığı görevini başarı ile yürütmektedir.

1930 doğumlu olan Prof. Ms. Qian Xiaoping 1957 yılında ipek okulundan mezun olmuş, kumaş tasarımı ve ipek araştırmalarında yoğun bir şekilde çalışarak bu alana büyük katkılar sağlamıştır. Kırk yıldır bu alanda çalışmaları ve dokuma tasarımları olan

Prof. Ms. Qian Xiaoping ulusal ve uluslararası birçok altın ve gümüş madalya ile onurlandırılmıştır. 1986 yılında düzenlenen 14. Cenova Uluslararası Buluşlar Konferansında tasarım ve çalışmaları altın madalya, aynı çalışma Brüksel'de de gümüş madalya ile ödüllendirilmiştir. Altıncı, Yedinci, Sekizinci Çin Ulusal Halk Kongresinin üyesidir. 1988 – 1995 Yıllarında Qin, Han, Shui, Tang hanedanına ait kutsal emanetlerin korunması, dokuma tekniklerinin çözümleri, tasarımları ve buna uygun olarak yeniden üretimlerinin başarı ile dokunmasını gerçekleştirmiştir. Çin Kültür Bakanlığı tarafından müzedeki tekstillerin korunmasına yönelik projenin başarısı takdirle ve örnek gösterilerek ödüllendirilmiştir. Dördüncü Birleşmiş Milletler Dünya Kadın Konferansında çift yüzlü eşarp tasarımı ile altın madalya ödülüne layık görülmüştür.

2- Çin'de ayrı statüde değerlendirilen imparatorluk hanedanına ait kumaşlar kutsal emanetler adı altında toplanmaktadır.

Prof. Ms Qian Xianoping ilk kez ipek müzesini 1981 yılında Suzhou da kurulması için ilk adımı atarak karar vermiştir. Kendisi ve ekibi birçok zorlukları aşarak 1991 yılının Eylül ayında müzenin açılışını sağlamıştır. Suzhou İpek Müzesi 1991 yılında kurulmuştur ve Kuzey Pagoda tapınağının batısında bulunmaktadır.

Müze; çok amaçlı görevleri ile diğer müzelerden farklıdır. Müzede teşhir edilen kutsal emanetlere ait ipek dokumalarının teknik özellikleri, kalite ve envanter bilgileri, tarihi, geleceği canlı performans gösterileri, kaliteli sergi ve organizasyonları müzenin içinde ve dışındaki satış noktaları, eğlenceli sunumları ile yeni bir müze anlayışını bizlere sunmaktadır. Prof. Ms. Qian Xiaoping'in her zaman ileriye dönük çalışması ve her başarı ile attığı adım bir sonrakinin yolunu açmıştır.

1991 yılında açılan Suzhou İpek Müzesi'nin diğer katkısı da nesillerdir ipekle uğraşan insanların rüyasının gerçekleşmesini sağlamış olmasıdır. Qianyuwanbu'dan getirilen ipeğe gönül vermiş bu insanlar müze içinde tarihsel geçmişleri olan ve halen dokuma yapılabilinen bu tezgâhlarda müzedeki kumaşları dokuyarak müzeye başka bir değer katmaktadır. İpek böceği yumurtasının, tırtıl ve koza halinden kumaş haline dönüşüncüye kadar geçirdiği her safhasının izlenmesi sağlanmaktadır.

Kültürel holde yer alan ve bu ipek dokuyucuları tarafından yetiştirilen, bambu tepsiler içinde binlerce ipek böceği (mulberry) ipek böceği dut ağacı yapraklarını yiyerek beslenir. Suzhou da çok sayıda dut ağacı tarlası vardır. Dokuma odasında eski Çin dokumacılığının geçmişten günümüze kadar gelen, halen çalışabilir durumdaki yüzlerce tezgâh örnekleri, iplik masuraları, çıkırık ve diğer dokuma araç gereçleri bulunmaktadır.

Suzhou İpek Müzesi çok işlevli bir müze olup, ipek dokuması ile ilgili sergilere de yer vermektedir. Çeşitli sergi salonlarında bulunan teşhirlerde; ilkçağlardan, Shang, Zhou, Han Sui, Song, Yuan, Ming ve Qing hanedanlarından günümüze kadar ipek üretiminin kökeni ve gelişimine yer verilmektedir. Teşhirdeki sergiler arasında 80 adet geleneksel ipek dokuma tezgâhı, çeşitli hanedanlardan 320 ipekli kumaş örneği, 30 adet tarihi ipek kumaşı 350 adet tarihi giysi ve yelpazesi sergilenmektedir. Bunun yanı sıra çok sayıda günümüzde üretilmiş ipek kumaş örnekleri de vardır.

Giriş salonunda; deve kervanını canlandıran geniş bir kabartma (rölyef) heykel görülmektedir. Bu kabartma heykelin kompozisyonunda uçsuz bucaksız çöller, deve kervanları, mistik taş yığınları, tarihi tapınaklar ve etkileyici geçitlerin bulunduğu eski Çin ipek yolu canlandırılmaktadır. Bunun yanında geniş bir duvar resminde ise efsanevi bir kadın olan sarı imparatorun karısı Leizu'nun insanlara ipek böceklerinin nasıl yetiştirileceğini öğreten sahne görülmektedir. Bir diğer salonda ise ipek böceği ile ilgili kültürel kalıntılar sergilenmekte, ipek böceğinin yetiştirme yöntemleri ve ipek dokuma atölyeleri bulunmaktadır. Müzenin hole açılan kısmında ise ipek böceği yetiştirme odası vardır. Güney Çin'de bulunan ve binlerce ipek böceğinin dut yapraklarını yemesini karakterize eden bir sahne yer almaktadır. Bu holde Çin'in ipek kültürü ve üretiminin her aşamasının yer aldığı yuvarlak pencereler bulunmaktadır.

İpek dokuma workshoplarında ise geleneksel ipek dokuma teknolojileri tanıtılmaktadır. Bazı sanatçılar geleneksel dokuma tezgâhlarında çalışarak ipek brokar ve kadife gibi değişik ipek ürünleri üretmekte ve el yapımı ipek teknolojisinin gelişimini göstermektedir.

Müzedede ayrıca Ming ve Qing Caddeleri de temsili olarak bulunmaktadır ki bu caddelerde ipeğin yöresel ekonomide ne kadar değerli olduğunu gösteren, 18. ve 19. yy.'a ait ipek dükkânları yer almaktadır.

1991'deki açılışından itibaren müze birçok yabancı ziyaretçiye ev sahipliği yapmıştır. Uluslar arası ipek birliği başkanı müzenin ziyaretçi kitabına Avrupa'da sadece kitaplarda görülmesi mümkün olan ipek dokuma tezgâhlarının burada aktif olarak kullanıldığını ve bu canlandırmadan çok etkilendiğini yazmıştır.

Suzhou İpek Müzesi'nde sergilenen objeler Çin'deki köklü ipek tarihçesini ve ipek endüstrisini de yansıtmaktadır: Müzedeki objelerin yerleştirilmesinde en eski örneklerden günümüzdeki örneklere ve gelecek zaman için düşünülen tasarımlara yer verilmiştir. Ayrıca müzedeki çeşitli gösteriler de tarihi ve modern zamanlara ait ipek ürünleri ipek tasarımları ve eski Çin'e ait ipek üretiminin gelişimi uygulamalı olarak ziyaretçilere sunulmaktadır. Bu gösterilerden en etkileyicisine 2007 yılında yapılan ziyaret sırasında müzedede çalışan kadınların çıplak elleriyle sıcak su içinde kozaları kasnaklar üzerinde açarak yatak büyüklüğüne gelinceye kadar çektiklerine tanık olduk. Çin halkı, günümüzde kullanılan ipek yorgan, yastık ve yatak örtülerinin hazırlanmış şekillerini izledikten sonra beğendiklerini çeyiz amaçlı satın almaktadır. Bunun içinde müzedede satış merkezleri hazırlanmıştır.

III- DEĞERLENDİRME VE SONUÇ:

2007 yılında gezip görme fırsatı bulduğum Suzhou İpek Müzesinin değeri; içinde teşhir edilen tekstil örneklerinin dünyada tek olması ve ipek yolunun başladığı yerde bulunmasıdır. İpek, organik bir yapıya sahip olduğu için, çok özel koşullarda ve özenle saklanmaktadır. Bu konuda yetkililer konservasyon ve restitüsyon çalışmalarına müze içindeki araştırma enstitüsü ve laboratuvarındaki çalışmalarla sürekli destek vermektedirler.

Çin'in başkenti Pekin'deki birçok müzedede ve Şanghay'daki müzelerde tanıtıma yönelik çok detaylı broşür, katalog ve kitap satış noktalarının bulunması müzenin en belirgin özelliklerden birisidir. Müzelerde çok değerli etnoğrafik eserlerin fotoğraflarının flaşlı çekiminin yasak oluşu nedeniyle ilgilenen araştırmacılara kitap, katalog ve ücretsiz tanıtım broşürlerinin kolayca elde edebilecekleri olanaklar sağlanmıştır.

Çin'deki uzmanlık müzelerindeki çeşitli gösteriler ile eğlenerek öğrenme, bunun yanı sıra gezerken sıkılmadan son teknolojinin gelişmeleri ile istenilen bilgiye Çince, Rusça ve İngilizce dillerinde ulaşma ve yorulduğunda dinlenme alanlarında geleneksel tören eşliğinde ikram edilen yasemin çayları ile hafızalarda iz bırakmaktadır.

KAYNAKÇA

Qian Xiaoping (Çev: A.Aydın), *Suzhou Silk Museum*, Müze Katolođu, (Çince-İngilizce) Müze Yayınları, 1996.

FOTOĞRAFLAR

ÖZNUR AYDIN

Foto. 1. 2. 3- Suzhou İpek Müzesi, Restorasyon laboratuvarı, Ö. Aydın - 2007

Foto. 4- Suzhou İpek Müzesi, Ö. Aydın - 2007

Foto. 5- Suzhou İpek Müzesi, İpek böceği kozasının ıslatılması, Ö. Aydın - 2007

Foto. 6- Suzhou İpek Müzesi, İpek böceği kozasının iplik haline dönüştürölme aşaması,
Ö. Aydın - 2007

Foto. 7- Suzhou İpek Müzesi, İpek böceği kozasının ıslatıldıktan sonra kasnağa gerilmesi,
Ö. Aydın - 2007

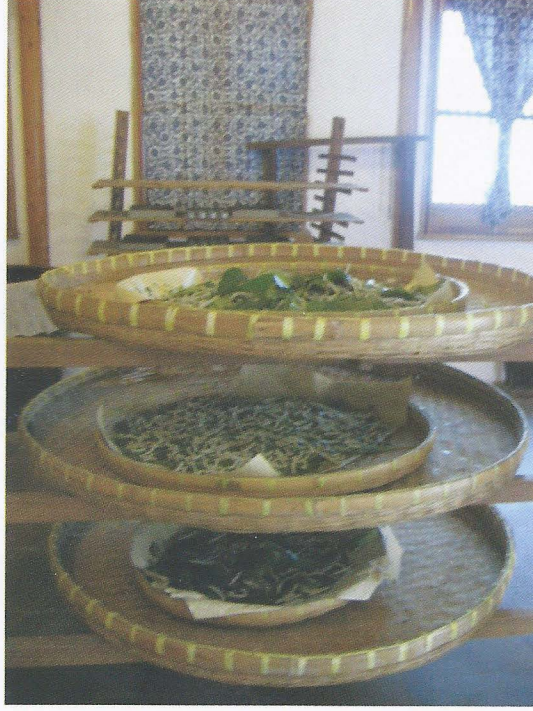

Foto. 8- Suzhou İpek Müzesi, Bambu tepsiler içinde ipek böceği kurtları, Ö. Aydın - 2007

Foto. 9- Suzhou İpek Müzesi, Mulbery Yaprakları, Ö. Aydın - 2007

Foto. 10- Suzhou İpek Müzesi, Dokuma Tezgahı, Ö. Aydın - 2007

Foto. 11- Suzhou İpek Müzesi, Çin karakterli ipek parçası, Ö. Aydın - 2007

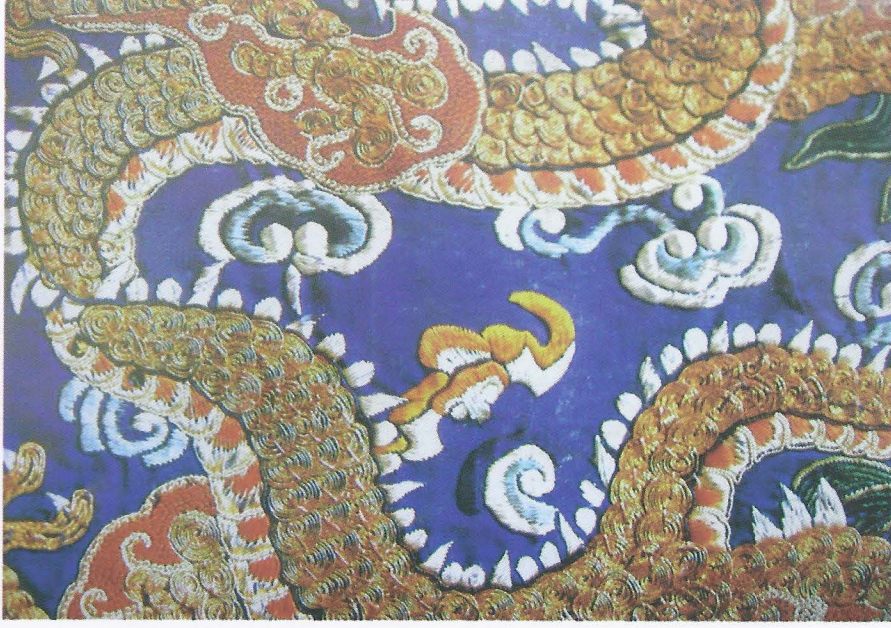

Foto. 12- Suzhou İpek Müzesi, Mavi saten üzerine ejderha nakışı, Ö. Aydın - 2007

Foto. 13- Suzhou İpek Müzesi, Kültür holü, Ö. Aydın - 2007

Foto. 14- Suzhou İpek Müzesi, İpek film tabakalarının dörtkişi tarafından çekilmesi,
Ö. Aydın - 2007

Foto. 14- Suzhou İpek Müzesindeki eski dokumaların yeniden üretilmiş örnekleri,
Ö. Aydın - 2007